

Teksti: PERTTI POUSI

Tasa-arvoako?

Yleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailujen jälkimainingeissa loppukesällä heräsi jälleen vilkas keskustelu urheilun tasa-arvosta. Näkövammaisen yleisurheilija **Ronja Oja** twiittasi innoissaan, että oli mitalin saavuttaessaan säästänyt 900 euron omarahoitussuuden, joka oli määrätty parayleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailuihin osallistuville urheilijoille. Lupauksen mukaisesti maksu raukeaisi urheilijan saavuttaessa mitalin. Asetelman teki vielä irvokkaammaksi se tosiasia, että parayleisurheilijat voittivat kisoissaan 14 mitalia, joista 8 kultaista. Toisissa kisoissa ei saavutettu yhtään mitalia. Joukkueen paras urheilija oli olkapäätään pitkään kuntouttanut keihäänheittäjä **Antti Ruuskanen** kuudennella sijallaan.

En nyt itse varsinaisesti halua jatkaa tätä keskustelua. Ymmärrän jopa hyvin molempia osapuolia. Enkä edes tiedä tarkkaan Suomen Urheiluliiton perusteita omarahoitussuudelle. Joitakin ajatuksia se kuitenkin taas herätti.

Liki 40 vuoden työurani aikana vammaisurheilun parissa urheilijoiden omarahoitussuudet olivat alusta lähtien arkipäivää. Järkevässä toiminnassa ja taloudenpidossa realistinen budjetointi ja sen seuranta sekä noudattaminen ovat tärkeitä. Lajeja, kisoja ja kyvykkäitä urheilijoita oli paljon. Käytettävissä olevien varojen puitteissa ei pystytty osallistumaan kaikkiin tärkeisiin kisoihin eikä lähettämään kaikkia osallistumisensa ansainneita urheilijoita. Tällöin astuivat kuvaan urheilijoiden omarahoitussuudet. Tällä lisärahoituksella pystyttiin paikkaamaan rahavajetta, osallistumaan useampiin kisoihin ja isommilla joukkueilla. Tämä voitiin nähdä jonkinlaisena solidaarisuuden osoituksena urheilijoiden keskuudessa. Useimmiten systeemi toimi ja urheilijat olivat tyytyväisiä. Eikä määrättyä omavastuuta saanut anteeksi menestymällä kisoissa, toisin kuin toisessa nyt ko. tapauksessa. Mutta toisaalta. Kuka olisi kehdannut lähettää kolminkertaiselle Euroopan mestarille **Leo-Pekka Tähdelle** 900 euron laskun kisamatkasta?

En oikein tiedä voiko urheilussa, ei ainakaan huippu-urheilussa tavoitella tasa-arvoa. Ei edes sukupuolten välinen tasa-arvo ole kovin pitkälle edennyt. Ehkä tavoitteeksi voisi ottaa esimerkiksi paremman

oikeudenmukaisuuden. Toiset urheilijat ovat lahjakkaampia kuin toiset. Toisten valtioiden järjestelmät ovat kehittyneempiä ja paremmin resurssoituja kuin toisten. Jotkut, kuten afrikkalaiset kestävyysjuoksijat ovat syntyneet ja asuneet koko ikänsä vuoristossa, josta ovat saaneet ylivoimaisen edun muihin nähden. Olympialaisia ja paralympialaisia on vaikeata verrata keskenään johtuen niiden erilaisesta julkisuudesta, mielenkiinnosta ja taloudellista ulottuvuuksista. Markkinavoimat pitävät tästä huolen. En usko, että esimerkiksi maailman paras suunnistaja koskaan edes uneksisi samoista eduista kuin maailman paras tennispelaaja.

Eri lajien urheilijoiden saavutusten vertaaminen keskenään on vaikeata. Erityisen vaikeata se on vammaisurheilun ja -urheilijoiden sekä muun urheilun ja urheilijoiden välillä. Sama koskee myös vammaisurheilun sisällä tehtävää vertailua. Eri lajien taso kotimaassa ja muualla maailmassa on kovin erilainen. Tästä syystä erilaiset parhaiten valitsemiset ja palkitsemiset ovat aina aiheuttaneet voimakasta ”parranpärinää” sekä etukäteen, että varsinkin jälkepäin. Leo-Pekka Tähten valinta vuoden urheilijaksi 2017 oli huikea läpimurto vammaisurheilun arvostukselle. Kaikki voivat kuitenkin olla samaa mieltä siitä, että Leo-Pekka Tähti on ollut ja on edelleen huikea urheilija. Sanan vammais voi huoletta jättää edestä pois. Kaupungeissa ja kunnissa on oltu vuosien varrella sormi suussa vammaisurheilijoita palkittaessa. Neuvoni kyselijöille on aina ollut: palkitseminen on tärkeätä, tapa tai palkinnon suuruus on teidän itse mietittävä ja päätettävä.

Yksi monen mielestä mystinen asia vammaisurheilussa on vammaluokittelu. Sillä pyritään saamaan kilpailijat keskenään tasavertaiseen asemaan. Ihannetavoite luokittelussa on saada mahdollisimman vähällä luokkamäärällä mahdollisimman oikeudenmukainen kilpailu. Luokkien suuri määrä on yleensä aiheuttanut urheiluyhteisössä hämmennystä ja uskottavuuden puutetta. Onhan selvää, jos esimerkiksi paralympialaisten kuulantyyönössä jaetaan 24 kulta-mitalia, asiaa voi olla vaikeata ymmärtää.

Uskottavuuden parantamiseksi on viime aikoina vähennetty tai yhdistetty luokkia sekä otettu käyttöön erilaisia kerroinjärjestelmiä. Tämä on kuitenkin tuonut mukanaan epäoikeudenmukaisuutta urheili-

Vammaisurheilun tiedonvälitys oli siirtynyt dokumentoinnista uutisointiin.

joiden kesken. Oman luokkansa vaikeavammaisimman urheilijan on vaikeata voittaa saman luokan lievävammaisimpaa urheilijaa.

Vammaisurheilu on pitkään haikaillut oikeudenmukaisen ja säännöllisen tiedonvälityksen ja julkisuuden perään. Yhtenä tärkeänä virstanpylväänä näen Pekingin paralympialaiset 2008. Silloin TV 1:n urheiluruudussa uutisten jälkeen toimittaja kehotti katsojia pysymään kanavalla ohjelman loppuun. Tulossa oli 100 merin kelauksen finaali, jossa mukana Suomen Leo-Pekka Tähti. Niin siinä sitten kävi, että suomalainen voitti toisen peräkkäisen kulta-mitalinsa suorassa lähetyksessä urheiluruudussa. Tämän jälkeen voitiin todeta, että vammaisurheilun tiedonvälitys oli siirtynyt dokumentoinnista uutisointiin.

Vammaisurheilun osaksi tullut lisääntynyt julkisuus on tuonut mukanaan tietoa, arvostusta sekä vähentänyt ennakkoluuloja ja korjannut vääriä asenteita. Tästä on seurannut paljon hyviä asioita. Julkinen tuki on lisääntynyt. Urheiluapurahat ovat myös vammaisurheilijoiden ulottuvilla. Sponsorit ovat osoittaneet lisääntyvää kiinnostusta. Vammaisten kilpa- ja huippu-urheilutoiminta on integroitunut tai integroitumassa lajiliitto- ja urheiluseuratoimintaan. Tämän päivän motivoituneelle, kunnianhimoiselle ja huipulle tähtäävälle vammaisurheilijalle on luotu aikaisempaa paremmat mahdollisuudet ja olosuhteet menestykselle.

PERTTI POUSI, B.S.

Helsinki

Sähköposti: perti.pousi@welho.com

Kirjoittaja toimi Suomen Invalidien Urheiluliiton toiminnanjohtajana vuosina 1974–2010. Hän piti hallussaan kolmiloikan Suomen ennätystä vuosina 1968–2017.

Leo-Pekka Tähti on ollut ja on edelleen huikea urheilija.

Sanan vammais voi huoletta jättää edestä pois.

**Save
The Date**

**Liikuntatieteen
päivät 28.–29.8.2019**
Jyväskylä #LTP19

